

Redactioneel

Gloednieuwjaar!

De gloed zit er goed in dit nieuwe jaar, letterlijk in de kachels tijdens de ‘koudegolf’ van vorige week. En figuurlijk binnen de coöperatie: zo'n drieduizend nieuwe leden dankzij de recente wervingscampagne, een gloednieuw bestuur, twee nieuwe percelen en een voorgenomen aankoop. Inmiddels geven we met twintig percelen 306 hectare boerennatuur nieuw elan. Dat is meer dan drie miljoen vierkante meter levende bodem onder een stralende ambitie.

‘Zonder bodem geen leven’, die boerenwijsheid dringt bij steeds meer agrariërs door. Deze maand richten we ons extra op het thema bodem, dus ook in deze Landscoop. Gloei en geniet van de verzameling inzichten, ervaringen en eyeopeners.

Actuele aantallen:

26230 actieve leden

20 percelen

306 ha grond aangekocht, 7,6 ha in overdracht

Welkom aan 3.000 nieuwe deelnemers

We kijken als MarCom-team met voldoening terug op de eindejaarscampagne. Allereerst willen we iedereen bedanken voor het enthousiasme tijdens de campagne. Het verhaal van Land van Ons werd massaal gedeeld met vrienden, familie en bekenden! Ook de vele lidmaatschappen die cadeau zijn gedaan hebben flink bijgedragen aan onze doelen. In de zes weken dat de campagne duurde, hebben we maar liefst 3.000 nieuwe deelnemers mogen verwelkomen. Welkom en dank ook als je nieuwe deelnemer bent geworden!

Dankzij de financiële steun van de Stichting DOEN, een prijs van €25.000 van *Dagblad van het Noorden* (dank aan perceelteam Bakkeveen!) en de inspanning van communicatiebureau Aanpoters hebben we de campagne breed kunnen voeren. We hebben een grote online zichtbaarheid kunnen realiseren op Google en sociale media, mede door een vaak bekeken **film** over biodiversiteit. Dit jaar waren we ook veel meer offline te vinden. Zo hebben we advertenties gepubliceerd in de dag- en weekbladen in het noorden, *NRC*, *Trouw*, *Parool* en *Volkskrant*. Bovendien waren we op straat te zien: in Utrecht en Amsterdam op de reclamezuilen.

We kregen ook vragen of reacties over de campagne. We zijn heel blij met je betrokkenheid en waarderen je inbreng. We nemen je input zeker mee in de aanstaande evaluatie van de campagne.

MarCom-team Land van Ons

Nieuw bestuur onder de regenboog

De stemronde over het nieuwe bestuur wees uit dat de voorgestelde leden samen aan de slag kunnen. Dat hebben ze meteen gedaan. Medio januari kwam het achttal op perceel Oud Ade bij elkaar, nota bene onder een dubbele regenboog, een hoopvol fenomeen. Het huidige bestuur bestaat uit:

Philippe Terheggen – Voorzitter, Marketingcommunicatie
Janneke Hoekstra – Vicevoorzitter, Natuurvriendelijke landbouw, ICT
Geert-Jan Nieboer – Penningmeester*
Hans Vloemans – Penningmeester*
Annemarijn Koop – Secretaris
Fike van der Burght – Aankoop van percelen

*Overdrachtsperiode, waarna Geert Jan back-up wordt en andere taken op zich neemt

Op MijnGrond stelt elk bestuurslid **zich kort voor** aan deelnemers.

Elke maand volgt er een interview met een bestuurslid, te beginnen met **de voorzitter**.

Stemuitslag begroting en wijziging statuten

Dank voor de uitgebrachte stemmen (zo'n 5.700) en het groot aantal berichtjes met aanmoediging, suggesties, vragen en kritische noten! Het bleek ingewikkelde materie en daarom is tijdens de stemperiode nog een nadere toelichting gegeven, **hier** te downloaden.

Op de in de ALV van 29 november ter stemming voorgelegde voorstellen over de begroting en de statuten kregen we van een grote meerderheid van de leden een akkoord (zie de uitslag van de verschillende stemmingen op **MijnGrond**), maar daarnaast een flink aantal reacties die het bestuur noopten de voorstellen te heroverwegen.

Hier vermelden we dat besloten is de contributie wel te verhogen naar 30 euro, zoals voorgesteld, maar dat uit dat bedrag voor iedere deelnemer een tientje zal worden bijgeschreven op de ledenrekening, overeenkomend met een vierkante meter grond. Dat betekent tevens een bescheiden aanpassing in de begroting. Andere punten worden nog nader onderzocht, afgezien van de contributie verandert er dus op dit moment niets. De volledige bestuursreactie is **hier** te downloaden.

Award voor Duurzaamheid

Op 16 januari jl., op Big Improvement Day (BID), ontving Land van Ons de BID Impact Award voor Duurzaamheid, categorie Voorkomen/Preventie/Duurzame Alternatieven. Deelnemer Matthijs Visser nam de award in ontvangst en draagt die namens het bestuur op aan onze vrijwilligers en deelnemers.

Voorstel aankoop perceel

Aagtekerke

Het Team Aankoop&Selectie stelt voor om in het Zeeuwse Aagtekerke een landbouwperceel van ruim zeven hectare aan te kopen. De boer die in het geval van aankoop het perceel zal gaan pachten, is bezig een natuurinclusief boerenbedrijf op te zetten. Hij is op een aangrenzend perceel met strokenteelt en voedselbos (syntropische landbouw) begonnen. Dit is mogelijk uit te breiden naar het aan te kopen perceel. Gezien het (gangbare) gebruik in de afgelopen jaren lijkt er aanzienlijke winst van biodiversiteit mogelijk. Op een deel van het perceel is het oude slotenpatroon nog duidelijk herkenbaar, dat is mogelijk verder te versterken. **Lees** de *Ruimtelijk Analyse* en het *Beoordelingsrapport* van dit perceel.

Stem voor 6 februari over perceel Aagtekerke

Robert Kuiper over bodem(leven)

**Bodem verbeteren met regeneratief
begrazen**

Eén van onze boeren

Regeneratief begrazen of stripgrazen is een methode waarmee je de bodemstructuur en het bodemleven van weilanden kunt verbeteren. Door vee telkens te verplaatsen boots je de trek van kuddes na: daarbij trekken grazers verder als het gras deels is opgegeten, deels platgetrapt (en verteerd in de grond) en deels blijft staan en zaad vormt voor nieuw gras. Op perceel Oud Ade loopt daarmee een **proef**.

Op ons perceel Hasselt paste boer Freddie Aalberts deze methode 15 lang jaar toe met melkkoeien, maar hij stopte omdat het gras terugliep in kwaliteit. Lang, grof gras is minder voedzaam en smaakvol dan korter gras. Dat kost melkopbrengst en grasopbrengst.

Afgelopen jaar heeft compagnon en toekomstig opvolger Robert Kuiper met Freddie het stripgrazen weer opgepakt. Ze deden een proef met pinken op een stuk grasland dat in voor- en najaar veel te nat

was en zomers kurkdroog. De verwachting was dat er dit jaar nog weinig tot geen verbetering zou optreden.

Dat pakte anders uit, vertelt Robert enthousiast: 'Al na 3 tot 4 weken was het platgetrapte gras verteerd en al na een paar rondjes zagen we de bodemstructuur verbeteren en het bodemleven toenemen. We begonnen met keiharde klei, dan heb je zo'n kluit die je met moeite in twee stukken breekt. Nu pakten we een kluit die zich makkelijk liet verbrekken. Zo'n bodem laat bij veel neerslag goed water door en blijft bij droogte langer vochtig. Precies waarom we dat stuk gras hadden gekozen.'

Wat hebben Robert en Freddie deze keer anders gedaan dan de vorige keer? Niet maaien, elke 2 dagen verplaatsen in plaats van dagelijks (te veel werk) en pinken in plaats van melkkoeien. Robert vervolgt: 'Niet maaien was wel even een stap voor ons, de benutting van het gras was lager, ook omdat er veel vertrapt werd. Dit hebben we gezien als een investering in een volgende, hogere grasopbrengst. Verder zijn pinken minder veeleisend over wat ze eten. We hebben ons allebei weer wat ingelezen in deze techniek en we denken dat het ook moet kunnen met melkkoeien. Dat gaan we dit jaar proberen.' Bekijk het **filmpje** regeneratief begrazen op perceel **Hasselt**.

Achtergrond

Bodemgezondheid en bodemleven

In deze Landscoop besteden we extra aandacht aan het thema *Gezonde bodem*. Hieronder de introductie van drie achtergrondartikelen over bodemgezondheid en bodemleven op onze website. In de rubriek 'Onze percelen' lees je nog over de bodemervaring met de Onneresch.

Verder vind je op de website een verzameling van boeiende boeken en films over bodem(leven): **kijk & lees-**

tips over de bodem

Lang leve de bodem

Matty Berg is professor en onderzoeker dierlijke ecologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam en als vrijwilliger verbonden

aan Land van Ons. De focus van zijn onderzoek ligt op hoe organismen met stress omgaan, zoals een extreem klimaat of het effect van pesticiden. Matty Berg vertelde in een **webinar** een gestructureerd verhaal. Heel fijn voor niet ingewijde luisteraar begon hij bij de basis: 'wat zijn nu eigenlijk bodemdieren'? In overzichtelijke plaatjes maakten we kennis met het enorm rijke bodemleven dat bestaat uit talrijke minuscule organismen.

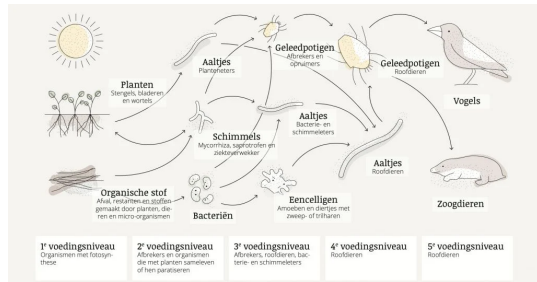

De springstaart, de mestkever, de mosmijt, de mijnspeen, de pissebed, de miljoenpoot, de mol, de wortelluis, de franjestaart, de bastaardschorpioen en vele andere excentrieke diertjes. De meeste zijn klein, soms niet zichtbaar met het blote oog. Maar zo belangrijk.

Lees meer

Laat de bodem uitgroeien

'Planten zijn de dirigenten van het bodemleven. Met hun wortels dirigeren ze welke mineralen de micro-organismen in de bodem voor hen opneembaar moeten maken,' zegt bodemkundige Ties Temmink. 'Als je snapt hoe het bodemvoedselweb werkt, dan zie je dat de bodem geen tekort aan voedingsstoffen heeft, maar een tekort aan bodemleven om die voedingsstoffen beschikbaar te maken.'

De 'Elaine Ingham Methode' werkt vanuit deze visie en volgens Temmink kan de transitie naar gezonde bodems veel sneller verlopen dan we denken. 'Zelfs een bodem die jarenlang uitgeput en omgeploegd is, is te herstellen.'

De natuurlijke tendens van een ecosysteem is om steeds diverser te worden. Dat zie je bij een kaal stuk grond: eerst beginnen er grassen te groeien, dan lage struiken, hoge struiken, kleine bomen en ten slotte hoge bomen. In de bodem vindt dezelfde ontwikkeling plaats: die bevat eerst vooral bacteriën en protozoa en daarna schimmels en ten slotte ook bodemleven met geleedpotigen.

Volgens Temmink zetten we met ons huidige landbouwsysteem (grondbewerking en bemesting) de bodembioïlogie steeds terug naar het beginstadium, dus naar bacteriën en protozoa. Dat is waanzin als je erover nadenkt.' **Lees meer**

Vijf miljoen wormen per hectare

De betekenis van de worm lijkt op het eerste gezicht futiel ten opzichte van het hele bodemsysteem.

Wie inzoomt op de bodem, ziet een heel ander beeld. In grasland leven onder gunstige omstandigheden vijfhonderd wormen per vierkante meter. Dat zijn zo'n vijf miljoen wormen in een hectare, wat neerkomt op twee à drie koeien per hectare aan biomassa! Nederlandse graslanden kennen veel grotere wormdichtheden dan bossen of akkers.

In Nederland leven minstens dertig verschillende wormsoorten. Wereldwijd zijn circa zesduizend soorten bekend. De eerste conclusie is dan ook: dé regenworm bestaat niet. **Lees meer**

Oogst van Ons

In afwachting van de (nieuwe) producten van de nieuwe oogst kun je nu met extra korting de (nog prima bruikbare) producten van de vorige oogst bestellen, zoals muesli, kruidnoten, macherroni, fusilli en boekweitmeel. Ga naar de [aanbiedingen](#) Wie maakt ons los!

Pannenkoekenmeel met nieuwe samenstelling

Onze nieuwe volkoren **pannenkoekenmeel** van de nieuwe oogst is binnen! Deze keer hebben we vier gelijke delen tarwe-, spelt-, boekweit- en havermeel gecombineerd. Geteeld op onze percelen Holtesch en Bakkeveen. Nog meer diversiteit op je bord dus. En laat je vooral niet beperken door de term pannenkoekenmeel; je kunt er ook heerlijk brood, koekjes of (hartige) taartbodems mee bakken!

December drukste verkoopmaand ooit

We hebben 2023 afgesloten met de beste en drukste maand tot nu toe! Dankzij de introductie van zeep en cider en een aantal nieuwe basisproducten zoals havermout en speltbloem is er bijzonder veel verkocht. Ook de kerstpakketten liepen goed: ruim 180 via de webshop en 250 via directe verkoop. Alle beschikbare cider en zeep was binnen één maand uitverkocht. De mensen van Laborijn, waar alle webshop verzendingen worden ingepakt, hebben geweldig werk geleverd: alle bestellingen die vóór 20 december waren gedaan, zijn verzonden voor de feestdagen. Succes heeft ook zijn 'keerzijde': een aantal producten is nu tijdelijk uitverkocht. Volgende maand kun je weer zeep, cider en kaaskoekjes bestellen.

Onze percelen

Land van Ons beheert op dit moment 20 percelen verspreid over bijna alle provincies. Bekijk het [kaartje op de website](#) voor info.

Friesland: Triemen, Kollumerzwaag en Bakkeveen

Groningen: Onnen

Drenthe: Hooghalen

Noord-Holland: Oudendijk

Utrecht: Houten en Soest

Overijssel: Lettele en Hasselt

Gelderland: Millingen, Empe en Ede

Zuid-Holland: Oud Ade, Wassenaar, Strijen en Noordeloos

Onnen

Naar een gezonde bodem vol leven

Vanaf de aankoop van het perceel Onneresch in 2021 heeft het perceelteam zich samen met onze boer, Berend Steenberg, en agro-ecoloog Peter Brul beziggehouden met concrete maatregelen voor het verbeteren van de bodem. Dat is het toverwoord voor vergroten van biodiversiteit, en dus uitbreiding van het aantal soorten insecten, bestuivers,

kevers, die in hun kielzog weer meer en andere vogels aantrekken dan er inmiddels al tientallen jaren op de Onneresch voorkwamen. Hoe doeltreffend de maatregelen zijn moet uit **monitoring** blijken.

In algemene zin geldt dat Land van Ons zo'n jonge organisatie is dat er nog geen spectaculaire resultaten zijn van een meer bodemgerichte landbouw. Op de meeste percelen zijn tientallen jaren gangbare landbouwmethodes toegepast, die de bodem ongezond, uitgeput en daardoor onvruchtbaar hebben gemaakt. Om weer een goede bodemkwaliteit vol leven te krijgen is een lange adem nodig.

Op de Onneresch staat het monitoren van, onder andere, loopkevers als indicator van een gezonde bodem nog in de kinderschoenen. Op 10 februari houden we het derde Onneresch-seminar en geeft Jeroen Onrust, postdoctoraal onderzoeker RUG, een presentatie over regenwormen en gaat hij met zijn toehoorders het veld in om deze nuttige beestjes te zoeken. **Lees meer**

Udenhout

We gaan van start!

De aankoop van de percelen Bunsteeg/Schoorstraat bij Udenhout is helemaal rond. De contracten zijn getekend, de betaling heeft plaatsgevonden en een van de bestuursleden heeft al een kijkje genomen en de burens bezocht. Het kwartiermakers-duo Gaby Meekes en Harrie Paulissen is ondertussen ook gestart met het leggen van de eerste contacten en het zich inwerken in wat er allemaal komt kijken bij een nieuw perceel van Land van Ons.

Ben je geïnteresseerd om je actief in te zetten voor de ontwikkeling van het perceel, of ken je een geïnteresseerde pachter: **mail** het ons. Meer info over perceel Udenhout kun je vinden op **MijnGrond**.

Houten

Uit de startblokken

Land van Ons heeft een perceel land aangekocht bij Houten in de provincie Utrecht. Het perceel ligt tussen de A27 en Kasteel Heemstede. 18.6 hectare gras, waterpartijen, een oprijlaan met perenbomen en maisvelden. Het perceelteam kan gaan beginnen met het maken van concrete plannen: buurtbewoners inlichten en meenemen in

ideeënvorming. Zoeken naar geïnteresseerde pachters. Ronselen van vrijwilligers om braamstruiken en wilgen te verwijderen. Een tekening maken om gewenste beplanting in

beeld te brengen. Het opstellen van een toekomstvisie, wat willen we hier over 5 of 10 jaar zien.

Het perceelteam, bestaande uit Mieke Baldé, Bram Eigenhuis, Dick Sijtsma en Rudo Snabilie, heeft elkaar al leren kennen in de afgelopen maanden. Nu moet er een goede samenwerking ontstaan om het werk te verdelen en efficiënt samen het gebied te ontwikkelen. Biodiversiteit en duurzaamheid staan uiteraard hoog in het vaandel, ook zullen we zorgen voor lokale afname van producten en betrokkenheid van lokale bewoners. Houten is een agrarisch dorp van 50.000 inwoners. Enthousiasme en interesse zal er zeker zijn. [Lees meer](#)

Wassenaar

Grondkamer 'op bezoek'

In een onderhoudende film van vijf minuten vertellen pachter Erwin de Jong, leden van het perceelteam en andere vrijwilligers over het eerste jaar perceel Wassenaar. Over de gemeenschap vorming en de toekomstplannen met hun geestgrond. Zoals het voedselbos en de theetuin in aanbouw. De [film](#) was ook te zien tijdens de recente ledenvergadering.

De vruchtbare samenwerking met pachter Erwin de Jong is inmiddels officieel vastgelegd in de Grondkamer. De Grondkamer vervult een aantal wettelijke taken. Het percelenteam kreeg er onlangs mee te maken omdat de vorig jaar getekende pachtovereenkomst door de grondkamer werd getoetst: voldoet de overeenkomst aan de eisen uit de pachtwetgeving. Om vervolgens openbaar te worden geregistreerd. Want alle pachtovereenkomst zijn opgenomen in de openbare pachtregisters zodat altijd na te gaan is of er pachtafspraken op een perceel grond in Nederland van kracht zijn.

Hooghalen

Holtesch in rust

Vanwege de eindeloze dagen met grote hoeveelheden regen konden we het wintergraan (tarwe, spelt en rogge) pas op 18 december inzaaien. De kieming is goed verlopen, tere witte sprietjes staan boven de grond. We verheugen ons op de stroken mooi wuivend graan. Daar moeten we nog wel een paar maanden geduld voor hebben. Inmiddels is de kou ingevallen, met ineens zes graden vorst bij het ochtendgloren op 9 januari. De winter is aan het strengen en de dagen aan het 'lengen', met volop zon. De es ziet eruit alsof alles in rust is, maar ongemerkt zit die vol leven!

Millingen

Bomen planten: hoopvol en concreet

Howard Koster vertelt in zijn [column](#) in vakblad Vee&Gewas over het planten van 5.800 bomen op de Biesterhof afgelopen najaar. Hij beschrijft levendig hoe de drie plantdagen met elk 50 vrijwilligers verliepen, en wat er fout ging. Maar meer nog beschrijft hij de onderliggende betekenis van deze activiteit.

'Het land waar wij op boeren is ons door een gemeenschap toevertrouwd. Met een deel van die gemeenschap planten wij de bomen, een gezamenlijke daad. En niet zomaar een daad, maar een concrete, hoopvolle daad vanuit een gezamenlijke droom.'

Wat kan ik doen?

Land van Ons als cadeausuggestie

Heb je binnenkort iets te vieren, maar geen behoefte aan een tafel met cadeaus? Of heb je geen idee wat je nu weer eens zult meenemen naar een receptie of verjaardag? Lees dan eens de ervaringen van een aantal cadeauegivers onderaan deze website.

Versterk ons ICT-ProductOwnerteam

Dit team bewaakt de stabiliteit en ontwikkeling van MijnGrond, en breidt haar scope uit naar alle ICT-diensten van Land van Ons. Wij zoeken businessanalisten, testers en ontwikkelaars die mee willen werken en groeien met Land van Ons. Zie [Vacaturetekst](#).

Gezocht softwareontwikkelaar

Ben of ken jij een softwareontwikkelaar /-architect? Help ons dan met een nieuwe no/low-code CRM; kijk, leer en test mee in het migratieproject en ontwikkel jezelf tot lid van ons ontwikkelteam'. Zie [Vacaturetekst](#).

Vacature fotograaf Oud Ade

Wij zoeken versterking van het foto- en videografen team op het bijzondere onderzoeksperceel in Oud Ade. Ben jij iemand die het leuk vindt om dier- en plantensoorten, gewassen en mensen in beeld te vangen? Woon je in de buurt van Oud Ade (omgeving Leiden). Stuur dan een [bericht](#) t.n.v Marja van Berkel. Zie [Vacaturetekst](#).

Doneren aan Land van Ons

Iedereen die Land van Ons een bedrag wil schenken of nalaten kan dat fiscaal aantrekkelijk regelen via [Stichting Voorgond](#), dankzij de ANBI-status van deze stichting, die overigens ook andere, soortgelijke initiatieven ondersteunt.

[word deelnemer](#)

Agenda

Webinar Op 23 januari om 19.30 uur is Theo Mulder onze gast. Hij is voorzitter van [Stichting Symphony of Soils](#), dat bodemvruchtbaarheid onder de aandacht van een breed publiek wil brengen. De titel van het Webinar is 'Wordt de boer de dokter van de toekomst?' Theo is ook bekend van de Kruiwagenmars.

Webinar Donderdag 22 februari om 19.30 vertelt [Peter Brul](#) over de in en outs van de gewassen die we op onze percelen telen. Hoe ze de biodiversiteit kunnen vergroten en wat mensen en dieren er aan de gewassen hebben.

[Land van Ons](#) wil een kentering bewerkstelligen in het uitputten van grond en het verdwijnen van plantaardig en dierlijk leven uit ons landschap. Dit doen we in het besef dat ons land en onze grond letterlijk de bodem is onder ons bestaan, en daarmee een tegenwicht en rustpunt is in ons hectische en op economische groei gerichte bestaan. Door het verwerven en daarna behouden van het juridische eigenaarschap van (landbouw)grond realiseren we een langjarige en daarmee duurzame aanpak.

Freddy Kieft, Marijke Wempe, Johanna van der Werff, Anne Michels, Dorothée Wortelboer, Betteke Krantz, Rudo Snabilie, Eddo Velders, Ria Zonneveld, Harrie Paulissen.

Beeldcredits: Jan Peters, Robert Kuiper, Menno Graaf, Betteke Krantz, Jan van Duinen, Ingrid Schenk, Ellen van Schravendijk

Coverfoto: Ingrid Schenk

Redactie: Steven Berendsen, Judith Everaars, Saskia Goedheer, Caroline de Roos, Flip Schrameijer en Herman Verschuren.

Op de website vertellen deelnemers over hun **motivatie** om zich bij Land van Ons aan te sluiten.

maand. Copyright © 2023 Land van Ons.

Aan deze e-mail kunnen geen rechten worden ontleend. Je ontvangt deze e-mail omdat je hebt aangegeven deze te willen ontvangen. Heb je geen interesse meer?

[> Schrijf je hier uit](#)

